

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 245/2023-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou RIBÁR & PARTNERS, s. r. o., Halenárska 18A, Trnava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Igor Ribár, proti postupu Okresného súdu Bratislava I (teraz Mestského súdu Bratislava IV) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Csp 39/2017 (teraz B1-9 Csp 39/2017) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Csp 39/2017 **boli porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B1-9 Csp 39/2017 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadostučinenie v sume **2 000 eur**, ktoré **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 1. februára 2023 a prijatou ústavným súdom na ďalšie konanie uznesením č. k. I. ÚS 245/2023-12 z 26. apríla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky

a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Csp 39/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne žiada prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov a priznať jej primerané finančné zadosťučinenie 2 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou doručenou okresnému súdu 4. mája 2017 domáhala proti žalovanej zaplata sumy 2 776,20 eur s príslušenstvom z titulu pohľadávky (bez dôvodného obohatenia) v spotrebiteľských veciach. Okresný súd platobným rozkazom z 9. mája 2018 uložil žalovanej povinnosť uhradiť sťažovateľke predmetnú sumu aj s príslušenstvom. Na základe odporu podaného žalovanou súd uznesením z 27. júna 2018 zrušil platobný rozkaz a následne uznesením z 28. septembra 2022 rozhodol o pokračovaní s právnou nástupkyňou žalovanej. Okresný súd určil termín pojednávania na 8. december 2022, ale ten bol zrušený z dôvodu práceneschopnosti právneho zástupcu sťažovateľky a odročený na 1. február 2023, keď sa vo veci konalo prvé pojednávanie, ktoré bolo na účel doplnenia dokazovania odročené na 16. marec 2023 a následne na 30. marec 2023, na ktorom súd vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu sťažovateľky zamietol.

3. Ústavný súd v súčinnosti s okresným súdom ďalej zistil, že sťažovateľka podala 23. mája 2023 odvolanie, predmetné konanie tak nie je právoplatne skončené.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka namieta, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní dochádza k zbytočným prietahom v dôsledku nečinnosti súdu trvajúcej niekoľko rokov. Zdôrazňuje celkovú neprimeranú dĺžku konania, ako aj skutočnosť, že predmet konania tvorí bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Argumentuje, že okresný súd do podania ústavnej sťažnosti v jej veci meritórne nerozhodol, a tvrdí, že stav jej právnej neistoty naďalej trvá.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd vo vyjadrení k prijatej ústavnej sťažnosti uznal prietahy v napadnutom konaní spôsobené nečinnosťou súdu v období od 20. júna 2017 do 17. januára 2018 a od 28. júla 2018 do 27. septembra 2022, ktoré ospravedlňoval preťaženosťou súdu, neskôr aj v dôsledku prijatých opatrení proti šíreniu COVID-19. Poukázal na tú skutočnosť, že z celkovo štyroch pojednávani boli dva termíny zrušené z dôvodov na strane sťažovateľky.

6. K veci sa vyjadril aj zákonný sudca, ktorý okrem iného poukázal na neprimerane vysokú sumu požadovaného finančného zadosťučinenia (pričom na rôznych miestach ústavnej sťažnosti sú uvedené rôzne sumy, a to 8 000 eur, resp. 2 000 eur) vzhľadom na to, že predmetom konania bolo zaplata sumy 2 776,20 eur.

III.2. Replika sťažovateľky:

7. Sťažovateľka vo svojej replike nevyužila právo vyjadriť sa k vyjadreniu okresného súdu a v plnom rozsahu zotrvala na podanej ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu všeobecného súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

9. Sťažovateľka ústavnou sťažnosťou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní. Podstata námietok sťažovateľky je založená na tvrdení o nečinnosti okresného súdu v napadnutom konaní.

10. Z ústavnej sťažnosti sťažovateľky, predloženého súdneho spisu, ako aj z vyjadrenia okresného súdu je zrejmé, že okresný súd o žalobe podanej sťažovateľkou v máji 2017 rozhodol v marci 2023. Proti rozsudku okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie a vec tak nie je právoplatne skončená. Ako to uznal samotný okresný súd, v období od 20. júna 2017 do 17. januára 2018 a od 28. júla 2018 do 27. septembra 2022 bol v napadnutom konaní absolútne nečinný.

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020, I. ÚS 318/2022).

12. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v civilnom spore, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana sporu obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

13. Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

14. Čo sa týka zložitosti veci, treba uviesť, že predmetom napadnutého konania je spor o zaplatenie dlžnej sumy z titulu spotrebiteľského vzťahu, čo je skutkovo aj právne pomerne jednoduchá vec. Obdobné spory tvoria bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov.

15. V rámci posudzovania ďalšieho kritéria, a to správania sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že na strane sťažovateľky nezaznamenal také správanie, ktoré by malo za následok predĺžovanie napadnutého konania. Je však potrebné konštatovať, že v priebehu celého konania nebola vec zo strany sťažovateľky ani raz urgovaná. V kontexte celkovej dĺžky konania však neobstojí ani obrana okresného súdu, že dve pojednávania boli zrušené na žiadosť sťažovateľky.

16. Pokiaľ ide o namietaný postup okresného súdu, zásadný podiel na prieťahoch má nepochybne jeho nečinnosť. Aj z vyjadrenia samotného súdu vyplýva, že v napadnutom konaní bol v úvode konania nečinný sedem mesiacov a následne ďalšie 4 roky a 2 mesiace. Zbytočné prieťahy v konaní boli zapríčinené nečinnosťou všeobecného súdu, teda konaním, ktoré nevedie k efektívnemu odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľka obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol (III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

17. Vzhľadom na uvedené dospel ústavný súd k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto rozhodnutia).

18. S účinnosťou od 1. júna 2023 nastali viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa). Podľa § 18n ods. 2 písm. d) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov prechádza od 1. júna 2023 výkon súdnictva v ostatných veciach z Okresného súdu Bratislava I na Mestský súd Bratislava IV.

19. S ohľadom na uvedené, ako aj na to, že napadnuté konanie nebolo dosiaľ právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy prikázal Mestskému súdu Bratislava IV, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

20. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

21. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 2 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

22. Ústavný súd pri určení sumy finančného zadosťučinenia vzal do úvahy celkovú dĺžku napadnutého konania, ktoré by optimálne malo trvať nanajvýš dva až tri roky a predĺžilo sa v dôsledku dlhotrvajúcej nečinnosti súdu, ale aj skutočnosť, že krátko po podaní ústavnej sťažnosti už okresný súd meritórne rozhodol, keď ústavná sťažnosť bola podaná v čase nariadeného termínu pojednávania. Zohľadňujúc ďalej význam sporu pre sťažovateľku, a teda skutočnosť, čo bolo pre sťažovateľku takpovediac v hre, keďže ňou tvrdená právna neistota spočívala iba v tom, či jej žalovaná predmetnú sumu vráti, pričom k plneniu zo strany sťažovateľky nepochybne došlo už pred začiatkom napadnutého konania, ústavný súd považoval za primerané priznanie finančného zadosťučinenia v sume 2 000 eur (bod 3 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

23. Ústavný súd priznal sťažovateľke nárok na náhradu trov konania (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) v celkovej sume 530,86 eur (bod 4 výroku nálezu).

24. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [(ďalej len „vyhláška“); § 11 ods. 3, § 13a, § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2023 je 208,67 eur a hodnota režijného paušálu je 12,52 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2023 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti), čo celkovo predstavuje sumu 442,38 eur a po zvýšení o 20 % sadzbu dane z pridanej hodnoty, ktorej platiteľom je právny zástupca sťažovateľky, sumu 530,86 eur.

25. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

26. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 15. augusta 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu